

Asia: VN/2539/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi hyvän työterveyshuoltokäytännön toteuttamisen periaatteista sekä ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden koulutuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Asetusmuutoksessa päivitetään voimassa olevaa asetusta vastaamaan työnteon ja työmuotojen moninaistumisen muutoksia ja tuomalla työympäristön kuormitustekijät ja niihin vaikuttamisen vahvemmin osaksi ennaltaehkäisevää, vaikuttavaa työterveyshuoltopalvelua.

Asetusmuutokset toisivat aiempaa asetusta vahvemmin esille työterveyshuollon erikoisalan riippumatonta asiantuntijaroolia, jonka ydinosaaminen keskittyy työterveyden edistämiseen ja työkyvyttömyyden ennaltaehkäisyyn. Muutosehdotukset ovat osin teknisiä ja osin sisällöllisiä, joiden tarkoituksena varmistaa aiempaa tasalaatuisempien työterveyspalveluiden sisältö palvelutuottajasta riippumatta. Muutoksilla kirkastettaisiin työntajalle velvoittavan lakisääteisen työterveyshuollon ja työnantajan tarjoamien vapaaehtoisten muiden sairaanhoito- ja terveydenhuoltopalveluiden välistä sisällöllistä ja viestinnällistä eroa mm. edellyttämällä näiden osa-alueiden erottamista työterveyshuoltosopimuksissa.

Asetuksen 5 §:ään lisättäisiin työterveyshuoltopalveluita tuottaville palveluntuottajille uutena veloitteena laatia ja ylläpitää julkisessa verkossa julkaistava suunnitelma hyvän työterveyshuoltokäytännön noudattamisesta sekä laadun ja vaikuttavuuden seurannasta. Muutoksella tavoiteltaisiin työterveyshuoltopalveluiden läpinäkyvyyden lisäämistä ja palvelutuottajien toiminnan välisen vertailun mahdollisuutta. Muistion perusteella epäselväksi jää, millaisin kansallisesti vertailukelvollisin tunnusluvuin suunnitelmissa kuvattua toiminnan laatua ja vaikuttavuutta sekä hyvän työterveyshuollon toteutumista seurattaisiin vai jäisikö toiminnan laadun ja vaikuttavuuden mittaroinnin tunnuslukujen määrittäminen kunkin palvelutuottajan itsensä vastuulle. Ilman kansallisesti yhtenäisesti käytettäviä seurantamittareita asetuksen 5§:n mukaisen toiminnan objektiivinen seuranta ja palvelutuottajien välinen vertailu on haastavaa.

Työterveyshuoltopalveluna tuotettuihin terveystarkastuksiin ehdotetaan muutoksena asetuksen 7§:ään erottelua kahteen kategoriaan: velvoittaviin, lakisääteisiin tarkastuksiin ja hyvän työterveyshuollon käytänteitä noudattaviin terveystarkastuksiin. Epäselväksi perustelumuihiosta jää heijastuuko muutos myös voimassa olevaan työterveyshuollossa palvelumuotoluokitukseen. Jos palvelumuotoluokitusta tai palveluluokkien määrittäjiä on tarpeen muokata tai korjata asetusta vastaavaksi, muutokset edellyttävät työterveyshuollon kirjaamiskoulutusta, mahdollisia muutoksia työterveyshuollon tietojärjestelmissä ja aikasarjojen raportoinnissa vähintään muutosten huomiointia. Suuret palvelumuotoluokituksen muutokset saattavat myös vaikeuttaa aikasarjavertailua tai tehdä aikasarjavertailun mahdottomaksi.

Asetuksen 9 §:ssä vahvistettaisiin hyvän työterveyshuoltokäytänteiden keinovalikoimaa koko työyhteisölle suunnatulla neuvonnalla ja ohjauksella työympäristön kuormitustekijöistä (mm. etätyö, työpaikan toimintatapojen muutokset) täydentämään yksilötasolle suunnattua neuvontaa. THL pitää ehdotettua muutosta hyvänä, sillä se tukee muuttuneen työelämän tarpeita. THL kerää jo nykyisellään tietoa yksilövastaanottojen lisäksi toteutuneista ryhmävastaanotoista, ryhmäkäynneistä, perhekäynneistä ja esimerkiksi työpaikoille suunnatuista työterveyshuollon yhteisötilaisuuksista. Toistaiseksi työterveyshuollon yhteisötilaisuuksista rekisteriin kertynyt tieto on puutteellista johtuen kattavuuden ja laadun vaihteluista potilastietojärjestelmittäin. Mahdollisesti jatkossa asetuksen edellyttämä työterveyshuollon yhteisökäyntien toteutumisen seuranta saattaisi edistää palveluntuottajia toimittamaan aiempaa kattavammin myös yhteisökäyntien tiedot rekisteriin.

Asetuksen 10§:ään tehtyä ehdotusta nostaa päihteiden haitallinen käyttö ja muut riippuvuudet päihdeongelmien rinnalle neuvonnan ja ohjauksen aiheiksi on hyvä täydennys työterveyshuollon ennaltaehkäisevän toiminnan kattaessa merkittävän osan työikäistä väestöä.

THL katsoo, että asetusmuutos tuo aiempaa selkeämmin esille lakisääteisen, työnantaja velvoittavan työterveyshuollon ydinosaamisen ja vahvistaa työnantajien tarvetta hankkia muuttuneita työelämätarpeita vastaavia työterveyshuoltopalveluita sekä lisää työterveyshuoltopalveluina hankittujen palveluiden läpinäkyvyyttä.

Asetuksen ohjausvoiman varmistamiseksi THL ehdottaa, että muistiota täydennettäisiin hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisen toiminnan kansallisen seurannan kuvauksella. Asetuksen 5§:ssä kuvatun suunnitelman ja toteutumisen seurannan tulisi perustua kansallisesti yhtenäisesti käytettäviin tunnuslukuihin, mikä mahdollistaisi tosiasiallisen palveluntuottajien välisen vertailun. Toimeenpanon luontevana tukirakenteena toimisi Työterveyslaitoksen ylläpitämä Hyvän työterveyshuoltokäytäntö – opas, johon voisi päivityksen yhteydessä kuvata asetuksen 5§:n mukaisen suunnitelman mallipohjan sisältäen suunnitelman ja toteutumisen seurannassa käytettävät vaikuttavuuden arvioinnin mittarit tavoitetasoineen.

Pääjohtaja Mika Salminen

Johtaja Piia Aarnisalo

Niemi Anu
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL